

Zastali ste, na trenutak, pred biserom arhitekture prohujalih vjekova. Graditelje tog kolosalnog zdanja, odavno je već prekrila tama zaborava. Danas se još samo spominje njegova najviša spomenička vrijednost: nulta kategorija po UNESCO-u.

Povijest nam za sada otkriva, da su prvi stupili nogom u njegov Celjski, nekad najmoćnija velikaška obitelj u nas. To je doba kad je Tabor bio još bez svojih impozantnih kula. Trag Celjskih gubi se 1456. kada je ubijen Ulrik Celjski, posljednji muški potomak moćne obitelji. Za njima je samo ostala legenda o nesretnoj Veroniki Desiničkoj, koju je navodno tu, u Velikom Taboru dao zadržati okrutni Herman Celjski. Narod tako pripovijeda, pa nema mu bar to ostane.

Nekoliko je desetljeća grad mijenjao vlasnika. Vjerovatno je tada, za posjedovanja Jana Vitovca dobio oblik koji nam se sačuvao do danas, a i na kamenom vijencu prve kule jasno se vide lijepo uklesani klesarski znakovi starih majstora. Bio je u vlasništvu i samog kralja Matijaša Korvina (1488.), da bi na samom početku XVI stoljeća započelo njegovo zlatno doba. Ivaniš, sin kralja Matijaša, poklanja 1502. Veliki Tabor velikaškoj obitelji Ratkay, češkog podrijetla. Danas nas još samo stari porodični grb iznad ulaza podsjeća na vlastelu koja je tu nepuna tri stoljeća prebivala. Njima burg zahvaljuje svoj konačan izgled.

Tu su se Ratkaji rađali i umirali, radovali se i tugovali, da bi im se 1793. godine loza ugasila. Ali im ime nije potamnijelo, jer djela nekih od njih pamtimo i danas. Jurja Ratkaja historija je zabilježila po izvanrednom djelu "Memoria regum et banorum ...", Ivan Ratkaj izdahnuo je, pak, otrovan 1683. u Mexicu kamo je otišao kao misionar, a sa nadgrobne ploče u crkvi desiničkoj motri na nas kameno lice Petra Ratkaja, što je nemalu slavu stekao braneći mačem domovinu od turske napasti. Po njima se, uostalom i prozvaao ovaj kraj Ratkajland, a ovdašnji žitelji Ratkajci.

Grad je nekada opasivao slabiji obrambeni zid, sa većom kulom kod ulaza. Danas je blijede ostatke zida prekrilo raslinje; sačuvala se samo klimava kula, no i ona već prijeti da će se stušiti. Kako su Ratkaji nestali, dobija Tabor nove stanare. Uzima ga ugarska kraljevska komora, nakon čega ga car Franjo II dodjeljuje ministru Thugutu, čiji grb iznad ulaza danas na žalost više nije zamjetljiv. Kada ga nakon toga ponovno preuzima komota, popravlja ona krov. Slijedeći su vlasnici braća Grünwald, koji tu žive do I svjetskog rata. Posljednji je u njemu dulje obitavao naš slavni slikar Oton Iveković, stvorivši tu u tišini najljepša

djela na temu starije jugoslavenske i hrvatske povijesti. Njegove su slike, uostalom, najbolja potvrda velikog talenta.

Za vrijeme II svjetskog rata, boravila su u dvorcu neko vrijeme djeca s Kozare, čiji su roditelji pali kao žrtve nacističkog divljanja. Ispred njega je i osnovana I Desinička partizanska četa.

Međutim je i drugi rat prohujao. Izmjenjali su se rijetki stanari, a onda je burg ponovno utihnuo, dočekujući znatiželjнике što svrate, zabrinuto se zamisle nad napuklim zidovima kula i odu.

No, šaćica entuzijasta ne da mu da miruje. Zarekli su se, izgleda, da za buduće generacije sačuvaju ono što nam je povijest baštinila. Uredili su tu skroman Zavičajni muzej. Tu su zastupljeni Povijest Radničkog pokreta, etnografska zbirka, arhivski dokumenti, umjetnička fotografija, galerija likovnih umjetnosti te kratka povijest mačevanja kao vještine kroz niz fotografija. Vrijedne ruke domaćih majstora - naivaca dale su poseban ukras cijeloj zbirci.

I tako, sada, iako bez stanara koji bi mu možda žali ječio koju novu ranu, stoji taj kameni starac i dalje čekajući možda bolja vremena ili svoju propast. Kažu, da ga još jedino nije napustio duh Veronike Desiničke, koji često noću luta oko tamnih kula.

Za Zavičajni muzej Veliki Tabor

Cikuša Zdravko